ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 7ης Σεπτεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-1/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ,

την οποία υπέβαλε το Cour d'appel de Bruxelles (Βέλγιο), με απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2002, που πρωτοκολλήθηκε στο Δικαστήριο στις 3 Ιανουαρίου 2003, στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ποινικής δίκης κατά

Paul Van de Walle,

Daniel Laurent,

Thierry Mersch

και

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Texaco Belgium SA,

παρισταμένης της:

Région de Bruxelles-Capitale,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet (εισηγητή), R. Schintgen, F. Macken και N. Colneric, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι P. Van de Walle, D. Laurent και Texaco Belgium SA, εκπροσωπούμενοι από τον M. Mahieu, avocat,

— η T. Mersch, εκπροσωπούμενη από τον O. Klees, avocat,

— η Région de Bruxelles-Capitale, εκπροσωπούμενη από τους E. Gillet, L. Levi και P. Boucquey, avocats,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την F. Simonetti και τον M. Κωνσταντινίδη,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιανουαρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, στοιχεία α', β' και γ', της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32, στο εξής: οδηγία 75/442).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διώξεως ασκηθείσας κατά των Van de Walle, Laurent και Mersch, υπευθύνων στελεχών της εταιρίας Texaco Belgium SA (στο εξής: Texaco), καθώς και κατά της ίδιας της Texaco (στο εξής: ομού, Van de Walle κ.λπ.), οι οποίοι, λόγω τυχαίας διαρροής υγρών καυσίμων προερχομένων από πρατήριο που έφερε την επωνυμία της εν λόγω εταιρίας, κατηγορήθηκαν ότι διέπραξαν το αδίκημα της εγκαταλείψεως αποβλήτων.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 75/442 ορίζει ότι:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας νοείται:

α) *απόβλητο*: κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει·

[...]

β) *παραγωγός*: κάθε πρόσωπο του οποίου η δραστηριότητα παρήγαγε απόβλητα (αρχικός παραγωγός) ή/και κάθε πρόσωπο που έχει πραγματοποιήσει εργασίες προεπεξεργασίας, ανάμειξης ή άλλες οι οποίες οδηγούν σε μεταβολή της φύσης ή της σύνθεσης των αποβλήτων αυτών·

γ) *κάτοχος*: ο παραγωγός των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα·

[...]»

4 Το παράρτημα Ι της οδηγίας 75/442, υπό τον τίτλο «Κατηγορίες αποβλήτων», αναφέρει στο σημείο Q 4 τις «ύλες που έχουν κατά τύχη εκχυθεί, απολεσθεί ή για τις οποίες έχει σημειωθεί κάποιο περιστατικό, συμπεριλαμβανομένου κάθε είδους εξοπλισμού κ.λπ., ο οποίος έχει μολυνθεί εξαιτίας αυτού του περιστατικού», στο δε σημείο Q 7 τις «ουσίες που έχουν γίνει ακατάλληλες προς χρήση (π.χ. μολυσμένα οξέα, μολυσμένοι διαλύτες, εξαντλημένα άλατα βαφής μετάλλων κ.λπ.)», στο σημείο Q 14 τα «προϊόντα που δεν μπορούν να χρησιμεύσουν στον κάτοχό τους (π.χ. απορρίμματα γεωργίας, κατοικιών, γραφείων, καταστημάτων, εργαστηρίων κ.λπ.)», στο δε σημείο Q 15 τις «μολυσμένες ύλες, ουσίες ή προϊόντα που προέρχονται από δραστηριότητες αποκατάστασης γαιών».

5 Κατά το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 75/442, «τα κράτη μέλη λαμβάνουν, εξάλλου, τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων».

6 Το άρθρο 8 της οδηγίας 75/442 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου κάθε κάτοχος αποβλήτων να τα παραδίδει σε ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα συλλογής ή σε επιχείρηση η οποία προβαίνει στη διάθεση ή την αξιοποίηση, ή να προβαίνει στις ενέργειες αυτές ο ίδιος ο κάτοχος των αποβλήτων.

7 Το άρθρο 15 της οδηγίας 75/442 ορίζει ότι:

«Σύμφωνα με την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει", η δαπάνη για τη διάθεση των αποβλήτων βαρύνει:

— τον κάτοχο που παραδίδει απόβλητα σε φορέα συλλογής ή σε επιχείρηση προβλεπόμενη από το άρθρο 9

και/ή

— τους προηγούμενους κατόχους ή τον παραγωγό του προϊόντος που παράγει τα απόβλητα.»

Η εθνική νομοθεσία

8 Η κανονιστική απόφαση του συμβουλίου της περιφέρειας Bruxelles-Capitale, της 7ης Μαρτίου 1991, περί του περιορισμού της ποσότητας και της διαχειρίσεως των

αποβλήτων (*Moniteur belge* της 23ης Απριλίου 1991, στο εξής: κανονιστική απόφαση της 7ης Μαρτίου 1991), ορίζει, στο άρθρο 2.1°, ως απόβλητο «κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει».

9 Στο παράρτημα I της εν λόγω κανονιστικής αποφάσεως, στο οποίο απαριθμούνται διάφορες κατηγορίες αποβλήτων, αναφέρονται, στο σημείο Q 4, οι «ύλες που έχουν κατά τύχη εκχυθεί, απολεσθεί ή για τις οποίες έχει σημειωθεί κάποιο περιστατικό, συμπεριλαμβανομένου κάθε είδους υλικού, εξοπλισμού κ.λπ., ο οποίος έχει μολυνθεί εξαιτίας του εν λόγω περιστατικού», στο σημείο Q 7 τις «ουσίες που έχουν γίνει ακατάλληλες προς χρήση», στο δε σημείο Q 12 τις «μολυσμένες ύλες».

10 Στο παράρτημα III της εν λόγω κανονιστικής αποφάσεως, υπό τον τίτλο «Συστατικά που προσδίδουν στα απόβλητα επικίνδυνο χαρακτήρα», περιλαμβάνεται το σημείο C 51, το οποίο αναφέρεται στα «υγρά καύσιμα και στα οξυγονούχα, αζωτούχα ή θειούχα συστατικά τους, τα οποία δεν αναφέρονται ρητώς στο εν λόγω παράρτημα».

11 Το άρθρο 8 της εν λόγω κανονιστικής αποφάσεως ορίζει ότι:

«Απαγορεύεται η εγκατάλειψη αποβλήτων σε δημόσιους ή ιδιωτικούς χώρους πλην των εγκεκριμένων προς τούτο από την αρμόδια διοικητική αρχή σημείων ή κατά παράβαση των κανονιστικών διατάξεων περί διαθέσεως των αποβλήτων».

12 Το άρθρο 10 της κανονιστικής αποφάσεως της 7ης Μαρτίου 1991 προβλέπει ότι:

«Οιοσδήποτε παράγει ή κατέχει απόβλητα οφείλει να διασφαλίσει ο ίδιος ή μέσω τρίτου τη διάθεση σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας κανονιστικής αποφάσεως, υπό προϋποθέσεις διασφαλίζουσες περιορισμό των αρνητικών συνεπειών επί του εδάφους, της χλωρίδας, της πανίδας, του αέρα και των υδάτων, γενικώς δε, κατά τρόπο που να μη θίγεται το περιβάλλον και η ανθρώπινη υγεία.

Η κυβέρνηση [της περιφέρειας Bruxelles-Capitale] μεριμνά ώστε το κόστος διαθέσεως των αποβλήτων να βαρύνει τον κάτοχο των αποβλήτων ο οποίος τα παραδίδει στον φορέα διαθέσεως ή, σε διαφορετική περίπτωση, τους προηγούμενους κατόχους ή τον παραγωγό του προϊόντος που δημιούργησε τα απόβλητα».

13 Το άρθρο 22 της κανονιστικής αυτής αποφάσεως προβλέπει την επιβολή ποινικών κυρώσεων σε όσους εγκαταλείπουν τα απόβλητά τους ή τα απόβλητα τρίτων κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 8 της εν λόγω κανονιστικής αποφάσεως.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Η περιφέρεια Bruxelles-Capitale έχει την κυριότητα κτιρίου στη διεύθυνση 132, avenue du Pont de Luttre στις Βρυξέλλες (Βέλγιο). Οι εργασίες ανακαινίσεως αυτού του ακινήτου, το οποίο επρόκειτο να στεγάσει ένα κέντρο κοινωνικής αρωγής, διακόπηκαν στις 18 Ιανουαρίου 1993, όταν διαπιστώθηκε η εισροή υδάτων μολυσμένων με υγρά καύσιμα στο υπόγειο του κτιρίου, προερχομένων από τον τοίχο που χωρίζει το κτίριο αυτό από το γειτονικό κτίριο, στον αριθμό 134 της ίδιας λεωφόρου, όπου τότε υπήρχε πρατήριο υγρών καυσίμων που λειτουργούσε υπό την επωνυμία Texaco.

15 Το εν λόγω πρατήριο υγρών καυσίμων είχε αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής μισθώσεως μεταξύ της Texaco και του έχοντος την κυριότητα του χώρου. Από το 1988 το εκμεταλλευόταν ένας διαχειριστής, δυνάμει «συμβάσεως εκμεταλλεύσεως», η οποία προέβλεπε ότι η Texaco θέτει στη διάθεση του διαχειριστή το οικόπεδο, το κτίριο, τα υλικά και τον εξοπλισμό. Ο διαχειριστής εκμεταλλευόταν το πρατήριο υγρών καυσίμων για λογαριασμό του, χωρίς όμως να έχει το δικαίωμα να προβεί σε οποιαδήποτε τροποποίηση των εγκαταστάσεων χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια της Texaco, η οποία προμήθευε πετρελαϊκά προϊόντα στο πρατήριο υγρών καυσίμων και είχε το δικαίωμα ελέγχου των λογιστικών του βιβλίων και των αποθεμάτων του.

16 Μετά την ανακάλυψη της διαρροής υγρών καυσίμων η οποία οφειλόταν σε ελαττώματα των αποθηκευτικών εγκαταστάσεων του πρατηρίου, η Texaco έκρινε ότι δεν είναι πλέον δυνατή η εκμετάλλευση του εν λόγω πρατηρίου και αποφάσισε, επικαλούμενη σοβαρό πταίσμα του διαχειριστή, να καταγγείλει τη σύμβαση διαχειρίσεως τον Απρίλιο του 1993. Στη συνέχεια κατήγγειλε την εμπορική μίσθωση τον Ιούνιο του 1993.

17 Υπογραμμίζοντας ότι δεν υπέχει σχετική ευθύνη, η Texaco ξεκίνησε εργασίες καθαρισμού του εδάφους και προέβη στην αντικατάσταση τμήματος των αποθηκευτικών εγκαταστάσεων απ' όπου διέρρεαν τα υγρά καύσιμα. Μετά τον Μάιο του 1994 δεν προέβη πλέον σε καμία εργασία στον συγκεκριμένο χώρο. Η περιφέρεια Bruxelles-Capitale έκρινε ότι ο καθαρισμός δεν είχε ολοκληρωθεί και αποφάσισε τη χρηματοδότηση των υπολοίπων μέτρων αποκαταστάσεως που έκρινε αναγκαία για την υλοποίηση του προγράμματος αποκαταστάσεως του κτιρίου της.

18 Δεδομένου ότι οι πράξεις της Texaco συνιστούν ενδεχομένως παραβίαση της κανονιστικής αποφάσεως της 7ης Μαρτίου 1991, ιδίως των άρθρων 8, 10 και 22 αυτής, ασκήθηκε δίωξη ενώπιον του Tribunal correctionnel de Bruxelles κατά του Van de Walle, διαχειριστή της Texaco, των Laurent και Mersch, στελεχών της επιχειρήσεως αυτής, καθώς και της ίδιας της Texaco ως νομικού προσώπου. Στο

πλαίσιο αυτής της δίκης, η περιφέρεια Bruxelles-Capitale παρέστη ως πολιτική αγωγή. Με απόφαση της 20ής Ιουνίου 2001, το εν λόγω δικαστήριο απάλλαξε τους κατηγορουμένους, έκρινε ότι η υπόθεση δεν αφορά την Texaco και έκρινε εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί του αιτήματος της πολιτικής αγωγής.

19 Η εισαγγελική αρχή και η πολιτική αγωγή άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

20 Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 22 της κανονιστικής αποφάσεως της 7ης Μαρτίου 1991 προβλέπει κυρώσεις για παράβαση των υποχρεώσεων που επιβάλλει το άρθρο 8 της εν λόγω κανονιστικής αποφάσεως και όχι για παράβαση των διατάξεων του άρθρου 10 αυτής. Το αιτούν δικαστήριο, κατά συνέπεια, έκρινε ότι για να είναι δεκτικές επιβολής ποινικής κυρώσεως, ως πλημμελήματα, κατ' εφαρμογήν του εν λόγω άρθρου 22, οι πράξεις των κατηγορουμένων θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως εγκατάλειψη αποβλήτων, κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 8. Υπογράμμισε ότι η Texaco δεν εγκατέλειψε τα απόβλητά της εφοδιάζοντας το πρατήριο υγρών καυσίμων και ότι ούτε η παραδοθείσα βενζίνη ούτε οι δεξαμενές οι οποίες παρέμειναν εντός του εδάφους μετά τις εργασίες καθαρισμού στις οποίες προέβη η εν λόγω επιχείρηση δεν μπορούν να αποτελέσουν απόβλητο, κατά την έννοια του άρθρου 2.1°, της ιδίας κανονιστικής αποφάσεως, δηλαδή «ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει».

21 Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν υπέδαφος μολυσμένο κατόπιν τυχαίας διαρροής υγρών καυσίμων μπορεί να θεωρηθεί ως απόβλητο και διατυπώνει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον είναι δυνατός ένας τέτοιος χαρακτηρισμός όσο το έδαφος δεν έχει εκσκαφεί και υποστεί επεξεργασία. Υπογράμμισε, επίσης, ότι οι επιστημονικές γνώμες που έχουν διατυπωθεί είναι συγκρουόμενες ως προς το κατά πόσον μπορεί να εξομοιωθεί με εγκατάλειψη αποβλήτου η τυχαία διαρροή μολυσματικού προϊόντος στο έδαφος.

22 Υπογραμμίζοντας, επίσης, ότι ο ορισμός του «αποβλήτου» δυνάμει του άρθρου 2.1°, της κανονιστικής αποφάσεως της 7ης Μαρτίου 1991 αποτελεί κατά γράμμα επανάληψη του αντίστοιχου ορισμού της οδηγίας 75/442 και ότι το παράρτημα της εν λόγω κανονιστικής αποφάσεως στο οποίο απαριθμούνται οι κατηγορίες αποβλήτων αποτελεί επανάληψη του παραρτήματος I της εν λόγω οδηγίας, το Cour d'appel de Bruxelles αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 1 [, στοιχείο α΄] της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ, της 18ης Μαρτίου 1991, που ορίζει ως απόβλητο "κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του αποβάλλει ή υποχρεούται να αποβάλλει δυνάμει των διατάξεων της εν ισχύι εθνικής νομοθεσίας" και τα άρθρα 1 [, στοιχείο β΄] και 1 [, στοιχείο γ΄] της ίδιας οδηγίας τα οποία ορίζουν ως παραγωγό αποβλήτων "κάθε πρόσωπο του οποίου η δραστηριότητα παρήγαγε απόβλητα (αρχικός παραγωγός) ή/και κάθε πρόσωπο που έχει πραγματοποιήσει εργασίες προεπεξεργασίας, ανάμειξης ή άλλες οι οποίες οδηγούν σε μεταβολή της φύσης ή της σύνθεσης των αποβλήτων αυτών" και ως κάτοχο τον "παραγωγό των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα" να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιβάλλεται αυτά να εφαρμοστούν επί μιας πετρελαϊκής επιχειρήσεως η οποία παράγει υδρογονάνθρακες τους οποίους και πωλεί σε διαχειριστή εκμεταλλευόμενο ένα από τα πρατήριά της βενζίνης, στο πλαίσιο συμβάσεως αυτόνομης διαχειρίσεως αποκλείουσας οποιαδήποτε σχέση εξαρτήσεως με αυτήν, όταν οι εν λόγω υδρογονάνθρακες έχουν διαποτίσει το έδαφος, με αποτέλεσμα, έτσι, τη μόλυνση του υπεδάφους και των υδάτων;

2) Αντιθέτως, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο νομικός χαρακτηρισμός "απόβλητο", κατά την έννοια των προπαρατεθεισών διατάξεων, ισχύει μόνον όταν το κατ' αυτόν τον τρόπο μολυνθέν έδαφος έχει εκσκαφεί;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Με τα δύο ερωτήματά του, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, αφενός, αν τα υγρά καύσιμα τα οποία διέρρευσαν τυχαίως και μόλυναν το έδαφος και τα υπόγεια ύδατα μπορούν να θεωρηθούν ως απόβλητα, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442, και αν το έδαφος που έχει μολυνθεί με τον τρόπο αυτό μπορεί, επίσης, να χαρακτηριστεί ως απόβλητο κατά την έννοια της ιδίας διατάξεως, εφόσον το έδαφος αυτό δεν έχει εκσκαφεί και, αφετέρου, υπό προϋποθέσεις όπως αυτή της παρούσας υποθέσεως, αν η εταιρία πετρελαιοειδών που προμηθεύει το πρατήριο μπορεί να θεωρηθεί ως παραγωγός ή κάτοχος τυχόν αποβλήτων, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχεία β' και γ', της εν λόγω οδηγίας.

Παρατηρήσεις κατατεθείσες στο Δικαστήριο

24 Η περιφέρεια Bruxelles-Capitale υποστηρίζει ότι η Texaco ανταποκρίνεται στον ορισμό του «κατόχου αποβλήτων», καθόσον η εταιρία αυτή κατείχε, αρχικώς, τα υγρά καύσιμα, τα παρέδωσε στο πρατήριο, ασκούσε αυστηρό έλεγχο της δραστηριότητάς του και προέβη σε άντληση των υπογείων υδάτων προκειμένου να καθαρίσει το μολυσμένο έδαφος.

25 Τα υγρά καύσιμα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν απόβλητα μέχρις ότου το πρατήριο τα απορρίπτει για έναν οποιοδήποτε λόγο, οπότε καθίστανται απόβλητα, ακόμα και για την επιχείρηση, όπως εν προκειμένω η Texaco, η οποία τα παρήγαγε και τα παρέδωσε.

26 Συνεπώς, πρέπει να θεωρηθεί ως κάτοχος αποβλήτων, κατά την έννοια της οδηγίας 75/442, εταιρία πετρελαιοειδών η οποία παρήγαγε και πώλησε προϊόντα τα οποία κατέστησαν απόβλητα, εφόσον είχε πρόσβαση στον τόπο που βρίσκονταν αυτά τα απόβλητα και δικαίωμα αποφάσεως ως προς τον τρόπο ασκήσεως της δραστηριότητας του πελάτη της ή δικαίωμα ελέγχου των αποθηκευτικών εγκαταστάσεων του προϊόντος από τις οποίες σημειώθηκε η διαρροή προς το έδαφος και τα υπόγεια ύδατα. Κατά μείζονα λόγο, πρέπει να θεωρηθεί κάτοχος αποβλήτων η επιχείρηση πετρελαιοειδών η οποία πράγματι προέβη στη διαχείριση μέρους αυτών των αποβλήτων.

27 Όσον αφορά τα υγρά καύσιμα για τα οποία πρόκειται στην κύρια δίκη, τα οποία διέρρευσαν από τις δεξαμενές του πρατηρίου, ο παραγωγός ή ο κάτοχός τους τα απέρριψαν. Το σημείο Q 4 του παραρτήματος I της οδηγίας 75/442 αναφέρεται ειδικώς στα υγρά καύσιμα τα οποία, εξάλλου, συνιστούν επικίνδυνα απόβλητα. Συνεπώς, πρέπει να χαρακτηριστούν απόβλητα κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.

28 Το μολυσμένο από τα υγρά αυτά καύσιμα έδαφος πρέπει, επίσης, να χαρακτηριστεί απόβλητο. Τούτο προκύπτει τόσο από το γράμμα των σημείων Q 5, Q 12 και Q 13 του ανωτέρω παραρτήματος όσο και από την υποχρέωση του κατόχου αυτών των ουσιών να τις απορρίψει.

29 Μια τέτοια υποχρέωση προκύπτει, ιδίως, από τον επιδιωκόμενο με την οδηγία 75/442 σκοπό της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος που δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί αν ο κάτοχος ή ο παραγωγός αποβλήτων δεν όφειλε να απορρίψει το μολυσμένο έδαφος ή αν περιοριζόταν να καταχώσει στο έδαφος τις μολυσμένες ουσίες.

30 Κατά τους Van de Walle κ.λπ., η Texaco έπαυσε να έχει στην κατοχή της τα πετρελαιοειδή από τη στιγμή που τα πώλησε στο πρατήριο, πράξη η οποία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί παραγωγή αποβλήτων ή ως εκδήλωση της προθέσεως απορρίψεως αποβλήτων.

31 Οι Van de Walle κ.λπ. υποστηρίζουν ότι ο κοινοτικός νομοθέτης, ορίζοντας ως απόβλητο κάθε ουσία που ο κάτοχός της «απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει», προσέθεσε, πέραν του αντικειμενικού στοιχείου (δηλαδή την καταχώριση του αποβλήτου σε κατάλογο, αναλόγως των χαρακτηριστικών του και του βαθμού τοξικότητάς του), ένα υποκειμενικό στοιχείο, αναφερόμενος σε καταστάσεις στις οποίες υφίσταται, εκ μέρους του κατόχου, πράξη, πρόθεση ή υποχρέωση απορρίψεως των αποβλήτων, είτε διά διαθέσεως είτε διά αξιοποιήσεως.

32 Η ιδιομορφία της κύριας δίκης έγκειται στο γεγονός ότι ούτε η Texaco ούτε ο διαχειριστής του πρατηρίου υγρών καυσίμων γνώριζαν ή είχαν συνειδητοποιήσει ότι διέρρεαν από τις δεξαμενές υγρά καύσιμα, τα οποία είχαν μολύνει τα γύρω ύδατα και το έδαφος. Συνεπώς, δεν υφίσταται πράξη, πρόθεση ή υποχρέωση απορρίψεως αυτών των ουσιών.

33 Εξάλλου, η Texaco υποχρεώθηκε να προβεί σε καθαρισμό του χώρου μόλις τον Ιανουάριο του 1993, μετά την ανακάλυψη της διαρροής υγρών καυσίμων. Η υποχρέωση αυτή, η οποία αυθαιρέτως της επιβλήθηκε, έπρεπε να επιβληθεί στον έχοντα την εκμετάλλευση του πρατηρίου υγρών καυσίμων, ο οποίος, υπό την ιδιότητά του ως αυτοτελούς διαχειριστή, έπρεπε να θεωρηθεί ως ο μόνος υπεύθυνος για την απόρριψη αυτών των ουσιών. Εξάλλου, η Texaco επανειλημμένως υπογράμμισε ότι προέβη στις εργασίες καθαρισμού του εδάφους «χωρίς την αναγνώριση οποιασδήποτε ευθύνης».

34 Όσον αφορά τους όρους «παραγωγός» ή «κάτοχος» αποβλήτων, κατά την έννοια του κοινοτικού δικαίου, οι Van de Walle κ.λπ. υποστηρίζουν ότι από το προδικαστικό ερώτημα και από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής συνάγεται ότι κατά το Cour d'appel de Bruxelles η Texaco δεν είναι ούτε παραγωγός ούτε κάτοχος των επίμαχων αποβλήτων, καθώς και ότι το αιτούν δικαστήριο δεν επιμένει στους όρους αυτούς, αλλά απλώς ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει το περιεχόμενο της έννοιας του αποβλήτου.

35 Συνεπώς, επικουρικώς και μόνο, για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι επιβάλλεται να εξετάσει τους όρους «κάτοχος» και «παραγωγός», οι Van de Walle κ.λπ. υποστηρίζουν ότι η Texaco απλώς παρέδωσε γνήσια προϊόντα στο πρατήριο υγρών καυσίμων και ότι, κατά συνέπεια, ούτε δημιούργησε ούτε παρήγαγε απόβλητα. Πράγματι, στην περίπτωση μη χρησιμοποιηθέντων προϊόντων, εκείνος ο οποίος δεν χρησιμοποιεί πλέον τα προϊόντα αυτά είναι παραγωγός αποβλήτων και όχι εκείνος ο οποίος του τα είχε αρχικώς παραδώσει. Συνεπώς, μόνον ο διαχειριστής του πρατηρίου υγρών καυσίμων πρέπει να θεωρηθεί, ενδεχομένως, ως παραγωγός αποβλήτων και, κατά προέκταση, ως κάτοχός τους.

36 Συναφώς, από σειρά διατάξεων της συμβάσεως εκμεταλλεύσεως του πρατηρίου υγρών καυσίμων, ιδίως από το άρθρο 6.10°, αυτού, προκύπτει ότι ο διαχειριστής είχε την πλήρη ευθύνη ενός αυτοτελώς εκμεταλλευομένου την επιχείρηση και εμπόρου και ότι ήταν μόνος υπεύθυνος για τις προκαλούμενες σε τρίτους ζημίες κατά την άσκηση της δραστηριότητάς του. Στο άρθρο 2 της συμβάσεως αυτής προβλέπεται ότι η Texaco «εμπιστεύεται» στον διαχειριστή την εκμετάλλευση του πρατηρίου υγρών καυσίμων. Κατά το άρθρο 6.2° της συμβάσεως αυτής, ο διαχειριστής είχε την υποχρέωση «να διατηρεί σε άριστη κατάσταση και με δικές του δαπάνες τα αγαθά [που η Texaco εμπιστεύεται]» και να ελέγχει καθημερινώς την εύρυθμη λειτουργία των αντλιών και του λοιπού εξοπλισμού, να ενημερώνει δε πάραυτα την Texaco για τις επισκευές στις οποίες προτίθεται να προβεί. Κατά το άρθρο 5 της ιδίας συμβάσεως, τα αποθέματα βρίσκονταν «στην πλήρη κυριότητα [του διαχειριστή]» ο οποίος είχε την «πλήρη ευθύνη».

37 Κατά την Επιτροπή, από το σημείο Q 4 του παραρτήματος I της οδηγίας 75/442, το οποίο αναφέρεται σε «ύλες που έχουν κατά τύχη εκχυθεί, απολεσθεί ή για τις οποίες έχει σημειωθεί κάποιο περιστατικό», προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε ρητώς αποφασίσει να περιλάβει με την οδηγία αυτή και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο κάτοχος ενός αποβλήτου το απορρίπτει κατά τρόπο τυχαίο. Τούτο δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο δεν διευκρινίζει αν η πράξη της «απορρίψεως» πρέπει ή μη να είναι «εκούσια». Μπορεί, μάλιστα, ο κάτοχος να μην έχει αντιληφθεί, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, ότι έχει απορρίψει ένα προϊόν.

38 Ομοίως, από το γράμμα του προαναφερθέντος σημείου Q 4, το οποίο αναφέρεται, επίσης, σε «ύλες, εξοπλισμό κ.λπ., ο οποίος έχει μολυνθεί εξαιτίας αυτού του περιστατικού», προκύπτει ότι η οδηγία 75/442 εξομοιώνει τις ύλες που έχουν μολυνθεί από τα απόβλητα με τα ίδια τα απόβλητα, ώστε σε περίπτωση τυχαίας απορρίψεως υλών που συνιστούν απόβλητα, ο κάτοχος αυτών των υλών να μην εγκαταλείψει τις μολυσμένες ουσίες ή αντικείμενα αλλά να έχει την ευθύνη της διαθέσεώς τους.

39 Αντιθέτως, το έδαφος που μολύνθηκε από τυχαία απόρριψη υγρών καυσίμων και το οποίο, όπως τα ύδατα και ο αέρας, αποτελεί τμήμα του περιβάλλοντος, δεν προσφέρεται για αξιοποίηση ή διάθεση όπως επιτάσσει η εν λόγω οδηγία, αλλά πρέπει απλώς να αποτελέσει αντικείμενο καθαρισμού. Συνεπώς, κατά κανόνα, το μολυσμένο από απόβλητα έδαφος δεν μπορεί αφ' εαυτού να αποτελέσει απόβλητο.

40 Πάντως, πρέπει να γίνει δεκτό το αντίθετο σε περίπτωση κατά την οποία το έδαφος πρέπει να εκκενωθεί προς καθαρισμό. Σε μια τέτοια περίπτωση, εφόσον εκσκαφεί, το έδαφος δεν αποτελεί πλέον στοιχείο της φύσεως, αλλά κινητό πράγμα το οποίο, εφόσον έχει αναμιχθεί με ύλες τυχαίως απορριφθείσες, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί απόβλητα, πρέπει να εξομοιωθεί προς τα απόβλητα αυτά.

41 Τέλος, πρέπει να θεωρηθεί ως «κάτοχος» υγρών καυσίμων που έχουν τυχαίως διαρρεύσει εκείνος ο οποίος τα είχε στην κατοχή του κατά τον χρόνο που τα υγρά καύσιμα κατέστησαν απόβλητα, εν προκειμένω ο διαχειριστής του πρατηρίου υγρών καυσίμων ο οποίος τα είχε αγοράσει από την Texaco. Οι ουσίες αυτές κατέστησαν απόβλητα όταν διέρρευσαν από τις δεξαμενές. Η εταιρία πετρελαιοειδών είναι, πράγματι, ο παραγωγός των υγρών καυσίμων, αλλά ο λιανοπωλητής είναι ο μόνος ο οποίος, στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του, «παρήγαγε» συμπτωματικώς απόβλητα.

Απάντηση του Δικαστηρίου

42 Το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442 ορίζει το απόβλητο ως «κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται να απορρίψει». Το παράρτημα αυτό διευκρινίζει, παραθέτοντας σχετικά παραδείγματα, τον ορισμό αυτό παραπέμποντας σε καταλόγους ουσιών και αντικειμένων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως απόβλητα. Πάντως, έχει ενδεικτικό μόνο χαρακτήρα, καθόσον ο χαρακτηρισμός μιας ουσίας ή αντικειμένου ως αποβλήτου προκύπτει κυρίως από τη συμπεριφορά του κατόχου τους και από τη σημασία του όρου «απορρίπτω» (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, Συλλογή 1997, σ. I-7411, σκέψη 26, και της 18ης Απριλίου 2002, C-9/00, Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Συλλογή 2002, σ. I-3533, σκέψη 22).

43 Το γεγονός ότι το παράρτημα Ι της οδηγίας 75/442, υπό τον τίτλο «Κατηγορίες αποβλήτων», αναφέρει, στο σημείο Q 4, τις «ύλες που έχουν κατά τύχη εκχυθεί, απολεσθεί ή για τις οποίες έχει σημειωθεί κάποιο περιστατικό, συμπεριλαμβανομένου κάθε είδους εξοπλισμού κ.λπ., ο οποίος έχει μολυνθεί εξαιτίας αυτού του περιστατικού», συνιστά, κατά συνέπεια, απλή ένδειξη του ότι αυτού του είδους οι ουσίες εμπίπτουν στην έννοια του αποβλήτου. Δεν μπορεί, βάσει αυτής της αναφοράς, να χαρακτηριστούν ως απόβλητα υγρά καύσιμα τα οποία τυχαίως διέρρευσαν και τα οποία προκάλεσαν τη μόλυνση του εδάφους και των υπογείων υδάτων.

44 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν η τυχαία αυτή διαρροή υγρών καυσίμων συνιστά πράξη με την οποία ο κάτοχος τα «απορρίπτει».

45 Αρχικώς, όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο, το ρήμα «απορρίπτω» πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκει η οδηγία 75/442, η οποία, σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική της σκέψη, συνίσταται στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς συνέπειες της συγκεντρώσεως, της μεταφοράς, της επεξεργασίας και της αποθηκεύσεως των αποβλήτων, καθώς και υπό το πρίσμα του άρθρου 174, παράγραφος 2, ΕΚ, κατά το οποίο η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης. Το ρήμα «απορρίπτω», το οποίο καθορίζει το πεδίο εφαρμογής της έννοιας του αποβλήτου, δεν πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο συσταλτικό (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, C-418/97 και C-419/97, ARCO Chemie Nederland κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-4475, σκέψεις 36 έως 40).

46 Ακολούθως, στην περίπτωση κατά την οποία η οικεία ουσία ή αντικείμενο είναι υπόλειμμα παραγωγής, δηλαδή προϊόν το οποίο, αυτό καθεαυτό, δεν επιδιώκεται να παραχθεί με σκοπό τη μεταγενέστερη χρησιμοποίησή του, ο δε κάτοχός του δεν μπορεί να το επαναχρησιμοποιήσει χωρίς προηγούμενη μεταποίηση υπό οικονομικώς συμφέροντες όρους, η εν λόγω ουσία ή αντικείμενο πρέπει να νοηθεί ως βάρος το οποίο ο κάτοχός του «απορρίπτει» (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την προαναφερθείσα απόφαση Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, σκέψεις 32 έως 37).

47 Είναι προφανές ότι τα τυχαίως διαρρεύσαντα υγρά καύσιμα που προκάλεσαν τη μόλυνση του εδάφους και των υπογείων υδάτων δεν συνιστούν προϊόν δυνάμενο να χρησιμοποιηθεί χωρίς μεταποίηση. Πράγματι, η εμπορία τους είναι πολύ αμφίβολη και, κάνοντας δεκτό ότι εξακολουθεί να είναι εφικτή, προϋποθέτει προηγούμενες ενέργειες οι οποίες δεν είναι οικονομικώς συμφέρουσες για τον κάτοχό τους. Συνεπώς, τα υγρά αυτά καύσιμα συνιστούν ουσίες που ο κάτοχός τους δεν είχε την πρόθεση να παραγάγει και τις οποίες «απορρίπτει» έστω και ακουσίως, στο πλαίσιο σχετικών με αυτές πράξεων παραγωγής ή διανομής.

48 Τέλος, η οδηγία 75/442 θα καθίστατο, εν μέρει, άνευ αντικειμένου αν τα υγρά καύσιμα που προκάλεσαν μια μόλυνση δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν απόβλητα, απλώς και μόνον επειδή διέρρευσαν τυχαίως. Το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα μέτρα που απαιτούνται, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα απόβλητα θα αξιοποιηθούν ή θα διατεθούν χωρίς κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία και «χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα ή το έδαφος, ούτε για την πανίδα και τη χλωρίδα», και «για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων». Δυνάμει του άρθρου 8 της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις ώστε ο κάτοχος των αποβλήτων να τα παραδίδει σε φορέα αξιοποιήσεως ή διαθέσεως ή να εξασφαλίζει ο ίδιος την αξιοποίηση ή τη διάθεσή τους. Το άρθρο 15 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τον βαρυνόμενο με τις δαπάνες διαθέσεως των αποβλήτων «σύμφωνα με την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει».

49 Αν τα υγρά καύσιμα που προκάλεσαν μόλυνση δεν θεωρηθούν ως απόβλητα, επειδή διέρρευσαν ακουσίως, ο κάτοχός τους θα διέφευγε τις υποχρεώσεις που η οδηγία 75/442 αναθέτει στα κράτη μέλη να του επιβάλλουν, κατά παράβαση της απαγορεύσεως τής, κατ' ανεξέλεγκτο τρόπο, εγκαταλείψεως, απορρίψεως και διαθέσεως αποβλήτων.

50 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο κάτοχος υγρών καυσίμων τα οποία διαρρέουν τυχαίως και μολύνουν έδαφος και υπόγεια ύδατα «απορρίπτει» τις ουσίες αυτές, οι οποίες, κατά συνέπεια, πρέπει να χαρακτηριστούν «απόβλητα» κατά την έννοια της οδηγίας 75/442.

51 Επιβάλλεται να διευκρινιστεί ότι τα κατά τυχαίο τρόπο διαρρεύσαντα υγρά καύσιμα πρέπει, εξάλλου, να θεωρηθούν ως επικίνδυνα απόβλητα, κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για τα επικίνδυνα απόβλητα (ΕΕ L 377, σ. 20), και της αποφάσεως 94/904/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, για την κατάρτιση καταλόγου επικίνδυνων αποβλήτων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/689 (ΕΕ L 356, σ. 14).

52 Ο ίδιος χαρακτηρισμός ως «αποβλήτου», κατά την έννοια της οδηγίας 75/442, επιβάλλεται να δοθεί και στο έδαφος που μολύνθηκε κατόπιν τυχαίας διαρροής υγρών καυσίμων. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν μπορούν να διαχωριστούν από το έδαφος που μόλυναν και δεν μπορούν να αξιοποιηθούν ή να διατεθούν αν δεν αποτελέσουν αντικείμενο καθαρισμού και τα μολυσμένα εδάφη. Η ερμηνεία αυτή είναι η μόνη που διασφαλίζει την επίτευξη του σκοπού της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και την απαγόρευση της εγκαταλείψεως αποβλήτων, όπως προβλέπει η οδηγία αυτή. Είναι απολύτως σύμφωνη προς τον σκοπό αυτής της οδηγίας, στο σημείο Q 4 του παραρτήματος I της οποίας, όπως υπομνήσθηκε ανωτέρω, απαριθμούνται μεταξύ των ουσιών ή αντικειμένων που μπορούν να θεωρηθούν ως απόβλητα «οι ύλες, εξοπλισμοί κ.λπ., που έχουν μολυνθεί [λόγω της κατά τύχη διαρροής αυτών των ουσιών, της απωλείας τους, ή λόγω οποιουδήποτε άλλου περιστατικού]». Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός ως αποβλήτων των εδαφών που έχουν μολυνθεί από υγρά καύσιμα εξαρτάται από την υποχρέωση εκείνου στον οποίο οφείλεται η κατά τύχη διαρροή αυτών των ουσιών να προβεί στην απόρριψή τους. Δεν μπορεί να προκύψει από την εφαρμογή κανόνων της εθνικής νομοθεσίας που διέπουν τις προϋποθέσεις χρησιμοποιήσεως, προστασίας ή καθαρισμού των εδαφών προς τα οποία διέρρευσαν τα υγρά καύσιμα.

53 Εφόσον ο χαρακτηρισμός των μολυσμένων εδαφών ως αποβλήτων εξαρτάται και μόνον από την κατά τύχη μόλυνσή τους με υγρά καύσιμα, ο χαρακτηρισμός τους ως αποβλήτων δεν εξαρτάται από άλλες ενέργειες στις οποίες οφείλει να προβεί ο έχων την επ' αυτών κυριότητα ή στις οποίες θα αποφάσιζε ο ίδιος να προβεί. Συνεπώς, το γεγονός ότι τα εδάφη αυτά δεν έχουν εκσκαφεί δεν επηρεάζει τον χαρακτηρισμό τους ως αποβλήτων.

54 Όσον αφορά το ζήτημα αν, υπό προϋποθέσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, η εταιρία πετρελαιοειδών η οποία προμήθευε με καύσιμα το πρατήριο μπορεί να θεωρηθεί ως παραγωγός ή ως κάτοχος αποβλήτων κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχεία β' και γ', της εν λόγω οδηγίας, επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, να υπομνησθεί ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, σύμφωνα με την κατανομή αρμοδιοτήτων που προβλέπει το άρθρο 234 ΕΚ, να εφαρμόσει επί μιας συγκεκριμένης περιπτώσεως τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου, όπως αυτοί ερμηνεύθηκαν από το Δικαστήριο (βλ. απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1990, C-320/88, Shipping and Forwarding Enterprise Safe, Συλλογή 1990, σ. I-285, σκέψη 11).

55 Το άρθρο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 75/442 ορίζει ότι κάτοχος είναι «ο παραγωγός των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα». Συνεπώς, η οδηγία αυτή ερμηνεύει διασταλτικώς την έννοια του κατόχου, χωρίς να διευκρινίζει αν οι υποχρεώσεις διαθέσεως ή αξιοποιήσεως των αποβλήτων βαρύνουν, κατά κανόνα, τον παραγωγό τους ή τον κάτοχό τους, δηλαδή τον έχοντα την κυριότητα ή την κατοχή.

56 Δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας 75/442, οι υποχρεώσεις αυτές, οι οποίες αποτελούν το επακόλουθο της ανεξέλεγκτης εγκαταλείψεως, απορρίψεως και διαθέσεως αποβλήτων που επιβάλλει το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας, βαρύνουν «κάθε κάτοχο αποβλήτων».

57 Επιπροσθέτως, το άρθρο 15 της οδηγίας 75/442 προβλέπει ότι, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», η δαπάνη για τη διάθεση των αποβλήτων βαρύνει τον κάτοχο που παραδίδει απόβλητα σε φορέα συλλογής επιφορτισμένο με τη διάθεσή τους και/ή τους προηγούμενους κατόχους ή τον παραγωγό του προϊόντος που παράγει τα απόβλητα. Η οδηγία αυτή, κατά συνέπεια, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, σε ορισμένες περιπτώσεις, το κόστος διαθέσεως των αποβλήτων να βαρύνει έναν ή περισσότερους προηγούμενους κατόχους, δηλαδή ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν είναι ούτε παραγωγοί ούτε κάτοχοι των αποβλήτων.

58 Από τις διατάξεις που παρατέθηκαν στις τρεις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι η οδηγία 75/442 διακρίνει την υλοποίηση της αξιοποιήσεως ή της διαθέσεως, στην οποία οφείλει να προβεί κάθε «κάτοχος αποβλήτων», είτε είναι ο παραγωγός είτε ο κάτοχος, από την ανάληψη του οικονομικού κόστους για τη διενέργεια αυτών των πράξεων το οποίο φέρουν, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», όσοι προκάλεσαν τα απόβλητα, είτε είναι κάτοχοι είτε πρώην κάτοχοί τους ή και παραγωγοί του προϊόντος που προκάλεσε τα απόβλητα.

59 Τα τυχαίως διαρρεύσαντα υγρά καύσιμα από διαρροή που σημειώθηκε στις αποθηκευτικές εγκαταστάσεις ενός πρατηρίου τα είχε αγοράσει το πρατήριο αυτό για τις ανάγκες του. Συνεπώς, βρίσκονται στην κατοχή του διαχειριστή του εν λόγω πρατηρίου. Εξάλλου, ο διαχειριστής του τα είχε αποθηκευμένα, για τις ανάγκες της δραστηριότητάς του, κατά τον χρόνο που κατέστησαν απόβλητα και μπορεί, κατά συνέπεια, να εκληφθεί ως «παραγωγός» των αποβλήτων κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο β', της οδηγίας 75/442. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, εφόσον είναι ο κάτοχος των αποβλήτων αυτών και ο παραγωγός τους, ο διαχειριστής του πρατηρίου υγρών καυσίμων πρέπει να θεωρηθεί ως κάτοχός τους, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 75/442.

60 Εντούτοις, αν στη διαφορά της κύριας δίκης προκύψει, βάσει στοιχείων που μόνο το αιτούν δικαστήριο είναι σε θέση να εκτιμήσει, ότι η κακή κατάσταση των αποθηκευτικών εγκαταστάσεων του πρατηρίου και η διαρροή υγρών καυσίμων οφείλονται στη μη τήρηση συμβατικών υποχρεώσεων της επιχειρήσεως πετρελαιοειδών η οποία προμηθεύει με υγρά καύσιμα το πρατήριο αυτό, ή σε ορισμένες ενέργειες δυνάμενες να θεμελιώσουν την ευθύνη αυτής της επιχειρήσεως, θα μπορούσε να κριθεί ότι η εν λόγω επιχείρηση πετρελαιοειδών, λόγω της δραστηριότητάς της, «παρήγαγε απόβλητα» κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο β', της οδηγίας 75/442 και, κατά συνέπεια, μπορεί να εκληφθεί ως κάτοχος αυτών των αποβλήτων.

61 Ενόψει όλων των ανωτέρω σκέψεων επιβάλλεται να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο η απάντηση ότι υγρά καύσιμα τα οποία διέρρευσαν ακουσίως και τα οποία προκάλεσαν μόλυνση του εδάφους και των υπογείων υδάτων αποτελούν απόβλητα, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442. Το ίδιο ισχύει και για το έδαφος που μολύνθηκε από υγρά καύσιμα, περιλαμβανομένου του εδάφους που δεν έχει εκσκαφεί. Σε περιπτώσεις όπως αυτή της διαφοράς της κύριας δίκης, η εταιρία πετρελαιοειδών που προμηθεύει το πρατήριο με υγρά καύσιμα μπορεί να θεωρηθεί ως κάτοχος αυτών των αποβλήτων, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 75/442, μόνον εφόσον η διαρροή από τις αποθηκευτικές εγκαταστάσεις του πρατηρίου, η οποία δημιούργησε τα απόβλητα, οφείλεται στη συμπεριφορά αυτής της επιχειρήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

62 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Υγρά καύσιμα τα οποία διέρρευσαν ακουσίως και τα οποία προκάλεσαν μόλυνση του εδάφους και των υπογείων υδάτων αποτελούν απόβλητα, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί στερεών αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991. Το ίδιο ισχύει και για το έδαφος που μολύνθηκε από υγρά καύσιμα, περιλαμβανομένου του εδάφους που δεν έχει εκσκαφεί. Σε περιπτώσεις όπως αυτή της διαφοράς της κύριας δίκης, η εταιρία πετρελαιοειδών που προμηθεύει το πρατήριο με υγρά καύσιμα μπορεί να θεωρηθεί ως κάτοχος αυτών των αποβλήτων, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 75/442, μόνον εφόσον η διαρροή από τις αποθηκευτικές εγκαταστάσεις του πρατηρίου, η οποία δημιούργησε τα απόβλητα, οφείλεται στη συμπεριφορά αυτής της επιχειρήσεως.

(υπογραφές)